

<b>Naziv kolegija</b>	<b>POREDBENO USTAVNO PRAVO I POLITIČKE INSTITUCIJE III</b>	
<b>Nastavnici</b>	Prof.dr.sc. Branko Smerdel; prof.dr.sc. Biljana Kostadinov; izv.prof.dr.sc. Robert Podolnjak; doc.dr.sc. Đorđe Gardašević; doc.dr.sc. Ana Horvat Vuković	
<b>Status kolegija</b> (semestar i redoviti ili fakultativni)	III semestar  Redoviti	
<b>Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave</b> (predavanja, vježbe, seminar i sl.)	Predavanja	
<b>ECTS koeficijent opterećenja studenta</b>	3	
<b>Broj sati po semestru</b>	15	
<b>Ciljevi kolegija</b>		
<p>Ciljevi kolegija su upoznati doktorande s aktualnim i složenim pitanjima definicije, tumačenja i primjene određenih instituta i modela koji čine dio sadržaja poredbenog ustavnog prava te kako su oni sagledani u normativnoj, povijesnoj i komparativnoj perspektivi. U tom smislu, ciljevi kolegija usmjereni su na analizu različitih instituta predstavničke i neposredne demokracije, na različite modalitete diobe vlasti, njezina ustrojstva i odgovornosti te na različite oblike organizacije država okupljenih u šire međunarodne zajednice, kao i odgovarajuća povijesna i teorijska obrazloženja udruživanja država u takve zajednice.</p>		
<b>Sadržaj kolegija</b>		
<p>PREDSTAVNIČKA DEMOKRACIJA: izbori i izborni sustavi, većinski sustav, razmjerni sustav, preferencijalno glasovanje, izborne jedinice, popisi birača, političke stranke i periodična smjena vlasti, razvoj izbornog sustava u Republici Hrvatskoj (ustavnopravna i zakonodavna pravna regulacija, ustavnosudska zaštita), izbor zastupnika u Hrvatski sabor, izbor Predsjednika Republike Hrvatske, izbori za predstavnička i izvršna tijela na lokalnoj i područnoj (regionalnoj) razini u Republici Hrvatskoj</p> <p>NEPOSREDNA DEMOKRACIJA (REFERENDUM): prednosti i slabosti predstavničke demokracije, pojam i vrste referenduma (općenito, ustavotvorni referendum, zakonodavni referendum), ustavne granice referendumskog odlučivanja, razvoj i primjena institucija neposredne demokracije u Republici Hrvatskoj</p> <p>USTROJSTVO I ODGOVORNOST VLASTI: razlozi za uspostavljanje različitih sustava ustrojstva vlasti, efikasna i odgovorna vlada, modeli ustrojstva vlasti i odgovornost, koncept „provjera i ravnoteža“ općenito i u američkom modelu, predsjednički sustav, parlamentarni sustav, polupredsjednički sustav, razvoj ustrojstva i odgovornosti vlasti u Republici Hrvatskoj (ustavna i institucionalna rješenja te njihove izmjene i dopune), polupredsjednički i parlamentarni sustav u Republici Hrvatskoj, nova dioba vlasti</p>		

POVIJESNI RAZVOJ FEDERALIZMA: klasični američki model i njegov utjecaj u svijetu, temeljne ustavnopravne značajke federativne države, konfederacija, federacija i Europska unija, drugi oblici složenih država i državnih zajednica, poseban slučaj složene države-Bosna i Hercegovina, aktualnost federalističke teorije (federacija i suverenitet, federalno načelo, elementi federalnog načela, federacija i federalizam, raspad federacija), federalno načelo i perspektive razvoja Europske unije

USTAVNOST EUROPSKE UNIJE: novi oblici državne zajednice, ustavni izbor u procesu europske integracije, promjene Ustava Republike Hrvatske u kontekstu članstva u Europskoj uniji, hrvatska ustavnost u Europskoj uniji (važnost nacionalnog ustava u državnim integracijama, dioba nadležnosti prema Ugovoru o funkcioniranju Europske unije, ustavni i nacionalni identitet, ustavno određenje europske Hrvatske)

### Očekivani ishodi učenja

#### INTELEKTUALNE (KOGNITIVNE) VJEŠTINE

##### Znanje i razumijevanje

Nakon uspjeha savladanog predmeta doktorand će moći:

**Prepoznati i definirati** složene pojmove i koncepte predstavničke i neposredne demokracije, ustrojstva i odgovornosti vlasti te složenih država i državnih zajednica u povijesnoj, normativnoj i komparativnoj perspektivi;

**Opisati** važnost takvih naprednih pojmova za ozbiljenje načela vladavine prava, odnosno koncepta konstitucionalizma i ustavne vladavine;

**Objasniti** različite specifične pojmove koji se koriste u terminologiji poredbenog ustavnog prava.

##### Primjena

Nakon uspjeha savladanog predmeta doktorand će moći:

**Rasporediti** složene pojmove i koncepte predstavničke i neposredne demokracije, ustrojstva i odgovornosti vlasti te složenih država i državnih zajednica u povijesnoj i komparativnoj perspektivi;

**Ilustrirati** njihovu različitost na raznim praktičnim primjerima;

**Interpretirati** ustavnopravne i političke učinke različitih komparativnih sustava predstavničke i neposredne demokracije, ustrojstva i odgovornosti vlasti te složenih država i državnih zajednica;

**Demonstrirati** specifičnosti hrvatskog sustava organizacije predstavničke i neposredne demokracije, ustrojstva i odgovornosti vlasti te složenih država i državnih zajednica.

**Primijeniti** stečena saznanja na objašnjavanje strane i domaće ustavne i ustavnosudske prakse u provedbi složenih pojmova i koncepata predstavničke i neposredne demokracije, ustrojstva i odgovornosti vlasti te složenih država i državnih zajednica.

##### Analiza

Nakon uspjeha savladanog predmeta doktorand će moći:

**Izdvojiti** koji su elementi konkretnih složenih pojmova i koncepata predstavničke i neposredne demokracije, ustrojstva i odgovornosti vlasti te složenih država i državnih zajednica;

**Usporediti** navedene elemente;

**Analizirati** relevantnu domaću i stranu ustavnu i ustavnosudsku praksu u području ozbiljenja navedenih složenih pojmova i koncepata u komparativnom smislu;

**Razlikovati** normativne i praktične posljedice ozbiljenja složenih pojmova i koncepata predstavničke i neposredne demokracije, ustrojstva i odgovornosti vlasti te složenih država i državnih zajednica.

### Sinteza

Nakon uspjeha savladanog predmeta doktorand će moći:

**Konstruirati** napredna objašnjenja i zakonitosti funkcioniranja različitih modela organizacije ustavnih i političkih institucija;

**Predložiti** eventualne normativne, ustavne i zakonske promjene u cilju ostvarenja optimalnih rješenja za primjenu složenih pojmova i koncepata predstavničke i neposredne demokracije, ustrojstva i odgovornosti vlasti te složenih država i državnih zajednica;

**Izgraditi** normativno obrazloženje za primjenu navedenih složenih pojmova i koncepata;

**Formulirati** konkretna pravna rješenja za unapređenje i primjenu složenih pojmova i koncepata predstavničke i neposredne demokracije, ustrojstva i odgovornosti vlasti te složenih država i državnih zajednica.

### Vrednovanje

Nakon uspjeha savladanog predmeta doktorand će moći:

**Preispitati** stvarno funkcioniranje i učinke složenih pojmova i koncepata predstavničke i neposredne demokracije, ustrojstva i odgovornosti vlasti te složenih država i državnih zajednica u povijesnoj i komparativnoj perspektivi;

**Usporediti** stvarne učinke različitih sustava u navedenom području na ustavnopravnu, političku i društvenu zbilju;

**Vrednovati** prednosti i nedostatke pojedinih komparativnih ustavnih sustava u ozbiljenju navedenih složenih pojmova i koncepata te ih staviti u znanstveni okvir objašnjenja;

**Procijeniti** do koje mjere i na koji način određeni komparativni ustavnopravni sustavi odgovaraju potrebama koje postavlja opće načelo vladavine prava, odnosno zahtjevi konstitucionalizma i ustavne vladavine.

### Opće (generičke) vještine

Nakon uspješno usvojenog predmeta doktorand će moći:

- javno prezentirati usvojene ishode učenja;
- izraziti se jasnim tekstom tumačeći svoja stajališta u argumentiranoj debati;
- razumjeti složenu i aktualnu pravnu, društvenu i političku uvjetovanost pojave i izbora određenog modela predstavničke i neposredne demokracije, ustrojstva i odgovornosti vlasti te složenih država i državnih zajednica;

- razumjeti i kritički vrednovati složene i aktualne praktične posljedice koje odabir određenog modela predstavničke i neposredne demokracije, ustrojstva i odgovornosti vlasti te složenih država i državnih zajednica ima na ustavnopravnu i opću društvenu zbilju.

#### **Praćenje i vrednovanje rada studenata tijekom nastave i oblici provjere znanja**

Interaktivna nastava: predavanja, analiza odluka ustavnih sudova, analiza komparativnih ustavnih dokumenata i ostalih relevantnih izvora prava. Mentorsko vođenje istraživačkog rada studenata usmjereno na objavljivanje znanstvenih radova. Sudjelovanje studenata u znanstvenim projektima Katedre za Ustavno pravo i interdisciplinarnim projektima Fakulteta.

Usmeni ispit ili izrada i obrana pismenog znanstvenog rada. Na temelju popisa dopunske literature (koji nije zatvoren), student bira ispitnu literaturu u dogovoru s nastavnikom.

#### **Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih kompetencija**

Kvaliteta i uspješnost izvedbe kolegija prati se redovitim evidencijama održane nastave, pohađanja nastave, položenih ispita, provedenih originalnih znanstvenih istraživanja te anonimnim anketama polaznika nakon odslušanog semestra. Informacije o zadovoljstvu doktoranada koriste se za unapređenja kvalitete izvedbe nastave.

#### **Obveze studenata**

Pohađanje i sudjelovanje u svim oblicima nastave; istraživački rad; usmeni ispit ili obrana pismenog znanstvenog rada.

#### **Obvezna literatura**

Smerdel, Branko: Ustavno uređenje europske Hrvatske, Narodne novine, Zagreb, 2013.

Smerdel, Branko, O ustavima i ljudima, Informator, Zagreb 2012.

Constitutional Law of the EU Member States, Besselink, L; Bovend Eert, P; Broeksteeg, H; De Lange, R; Voermans, W. (ur.), Deventer Kluwer, (2014.)

Key Developments in Constitutionalism and Constitutional Law, Basta Fleiner, Lidija i Marinković, Tanasije (ur.), Eleven International Publishing, The Hague (2014.)

Smerdel, Branko, Constitutional Design, Development and Prospects of the Croatian "Hybrid" Parliamentary Government; Ustavni položaj predsednika republike, Kaučič, Igor (ur.), Maribor: Inštitut za lokalno samoupravo in javna naročila Maribor, 2016., str. 73-100.

Smerdel, Branko, Parlamentarna odgovornost: zaključci nakon tri desetljeća istraživanja, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 2013.

Smerdel, Branko, Odgovornost Vlade u europskom kontekstu: kako europske (parlamentarne) institucije „rade svoj posao“, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 3-4/2010, str.5.-27.

Smerdel, Branko, Kraj tranzicije i nužnost konsolidacije pravnog sustava, Hrvatska pravna revija 12 (2012) 2

Smerdel, Branko, Parlamentarni sustav i stabilnost hrvatskoga Ustava: Slijede li nakon predsjedničkih izbora nove promjene ustrojstva vlasti?, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 1/2010, str.7.-44.

Smerdel, Branko, Hrvatska ustavnost u Europskoj uniji: državna zajednica ili zajednica novog tipa?, Hrvatska pravna revija 12 (2012.) 9, str. 1-8.

Smerdel, Branko, Neposredno odlučivanje i njegove ustavne granice, Hrvatska pravna revija 10 (2010.) 11, str. 1-9.

Kostadinov, Biljana, Ustavni identitet, u: Dvadeseta obljetnica Ustava Republike Hrvatske, Bačić, Arsen (ur.), Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb (2011.), str. 305-337.

Kostadinov, Biljana, Referendum građanske inicijative i građanska inicijativa – poredbena studija i prijedlozi za uređenje u Hrvatskoj, u: Izbori zastupnika u Hrvatski sabor i referendum, Barbić, Jakša (ur.), Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb (2011.), str. 119-147.

Kostadinov, Biljana, Predsjednik Republike - mimikrija Ustava Hrvatske prema ustavnom modelu Francuske, u: Ustavi i demokracija - strani utjecaji i domaći odgovori (Bačić, Arsen; Barbić, Jakša - ur.) Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 2012., str.207.-230.

Smerdel, Branko; Gardašević, Đorđe (ur.), Izgradnja demokratskih ustavnopravnih institucija Republike Hrvatske u razvojnoj perspektivi, Hrvatska udruga za ustavno pravo, Zagreb, 2011. (odabrana poglavlja)

Referendum narodne inicijative u Hrvatskoj i Sloveniji: ustavnopravno uređenje, iskustva, perspektive, Podolnjak, Robert i Smerdel, Branko (ur.), Hrvatska udruga za ustavno pravo, Zagreb (2014.)

## Osnovna izborna literatura

Smerdel, Branko, Problemi tranzicije i povratak ustavnom inženjerstvu, *Revus – revija za europsko ustavnost* 7 (2011.) 16, str. 7-11.

Smerdel, Branko, Hrvatska ustavnost u Europskoj uniji - Apel eurorealista, *Studia lexicographica* 8 (2011.) 1, str. 5-16.

Smerdel, Branko, Ustav RH nakon ustavnih promjena 2010. godine, *Hrvatska pravna revija* 10 (2010.) 9, str. 1-8.

Smerdel, Branko, Parlamentarni sustav i stabilnost hrvatskog Ustava, *Revus* 11 (2009.), str. 97-126.

Smerdel, Branko, Ustrojstvo vlasti Republike Hrvatske – nova ustavna rješenja i njihovi izgledi, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu* 51 (2001.)1, str. 5-21.

Smerdel, Branko, In Quest of a Doctrine: Croatian Constitutional Identity in the European Union, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, 64 (2014.) 4, str. 513-534.

Smerdel, Branko, Ustavnost izmjena Ustavnog zakona o pravima manjina i Zakona o izboru zastupnika, *Političke analize* 2 (2011.)8, str. 67-69.

Smerdel, Branko, Teorija o ustavotvornom inženjerstvu i njezin utjecaj na izgradnju demokratskih ustavnopravnih institucija Republike Hrvatske, u: *Ustavi i demokracija – strani utjecaji i domaći odgovori*, Bačić, Arsen i Barbić, Jakša (ur.), Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb (2012.), str. 71-104.

Smerdel, Branko, Konstitucionalizam i promjena vlasti, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, 1-2/2000, str.5.-30.

Smerdel, Branko, Američke teorije federalizma, uvodna studija u: Vincent Ostrom: *Politička teorija složene republike* (preveo: Branko Smerdel), *Informator*, Zagreb, 1989., str.3.-54.

Smerdel, Branko (ur.), *Primjena federalnog načela i pouke ustavne reforme 1971.* (zbornik), Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu i Centar za demokraciju i pravo "Miko Tripalo", Zagreb, 2007.

Smerdel, Branko, Temeljni problemi ustavnog izbora u Europskoj uniji - Pokušaj preliminarne prosudbe rezultata Konvencije o budućnosti Europe, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu 53 (2003.) 3-4, str. 509-527.

Smerdel, Branko, Temeljne značajke ustavnog poretka Republike Hrvatske na dvadesetu obljetnicu "božićnog Ustava", Ustav Republike Hrvatske, Foretić, Davorka (ur.), Zagreb: Novi informator d.o.o., 2010., str. 85-155.

Smerdel, Branko, Ustavne promjene i hrvatski parlamentarni sustav - argumenti u prilog pozitivnog ustavnog modela ustrojstva vlasti, Liber amicorum in honorem Jadranko Crnić (1928.-2008.), Kačer, Hrvoje; Momčinović, Hrvoje; Žuvela Mladen (ur.), Zagreb: Novi informator, 2009., str. 37-73.

Smerdel, Branko, Kako djeluje američki predsjednički sustav. Ustavno značenje budžetske krize 1995. godine, Politička misao, 1/1996, str.21.-29.

Smerdel, Branko, Evolucija predsjedničke vlade u SAD: Kongresni veto, Pravni fakultet u Zagrebu, Zagreb, 1986.

Kostadinov, Biljana, Suvremeni francuski parlamentarizam (1958.-2002.), Pravni fakultet u Zagrebu, Zagreb, 2004.

Kostadinov, Biljana, Državni poglavar kao demokratski arbitar: od ideje do polupredsjedničkog sustava, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 1/1996, str. 83.-104.

Kostadinov, Biljana, Fragmentirane države u Europi, Informator: instruktivno-informativni list za ekonomska i pravna pitanja, br. 5774-5775, str. 1.-2. (2009.)

Kostadinov, Biljana, Referendum građanske inicijative, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 6/ 2001, str.1381.-1394.

Kostadinov, Biljana, Formiranje vlade u razvijenim parlamentarnim demokracijama – SR Njemačka i Velika Britanija, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu 65 (2015.) 6, str. 915-930.

Kostadinov, Biljana, Suvremeni francuski ustavnopolitički sustav: od kohabitacije do povratka tradicionalnoj logici Pete Republike, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 2/2003, str.393.-405.

Kostadinov, Biljana, Ovlasti predsjednika Republike nakon promjene Ustava Francuske od 23. srpnja 2008., Hrvatska pravna revija, 9(2009), 7/8, str.1-5.

Kostadinov, Biljana, E pluribus unum: ustavnost država članica američke federacije, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 2/2007, str.291.-312.

Kostadinov, Biljana, Racionalizirani referendum - novi pravni fenomen u razvijenim demokracijama, Informator br. 6359 i 6360., 2015.

Kostadinov, Biljana, Načelo jasnoće referendumskog pitanja u Europi i u SAD-u, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu 65 (2015.) 1, str. 55-85.

Kostadinov, Biljana, Constitutional Identity, Iustinianus Primus Law Review 3 (2012.) 4, str. 1-20.

Kostadinov, Biljana, Referendum građanske inicijative - poredbena studija i prijedlozi za uređenje u Hrvatskoj, Hrvatska pravna revija, 11 (2011.) 10, str. 1-9.

Kostadinov, Biljana, Institutional Design in Divided Democracies, Central European Journal of Canadian Studies 6 (2008.), str. 105-115.

Barić, Sanja i Kostadinov, Biljana, Neposredna demokracija u SAD-u: ustavna inicijativa, Hrvatska javna uprava, Časopis za teoriju i praksu javne uprave, 7 (2007.) 3, str. 659-673.

Cardinal, Linda i Kostadinov, Biljana, Les nouvelles avancées du fédéralisme asymétrique. Le Canada en perspective, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 57 (2007.) 4-5, str. 727-741.

Tomljanović, Biljana, Referendum građanske inicijative, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 51 (2001.) 6, str. 1381-1394.

Kostadinov, Biljana, Ususret Odluci Ustavnog suda Republike Hrvatske o referendumskoj promjeni izbornog zakonodavstva, Informator : instruktivno-informativni list za ekonomska i pravna pitanja, 6631 (2014.), str. 1-3.

Kostadinov, Biljana, O Ustavu Republike Hrvatske prema ustavnom modelu Francuske, Informator: instruktivno-informativni list za ekonomska i pravna pitanja, 6036 (2012.), str. 1-3.



Kostadinov, Biljana, O Ustavu Savezne Republike Njemačke: jamstvo ustavne vječnosti, Informator : instruktivno-informativni list za ekonomska i pravna pitanja, 5964 (2011.), str. 1-3.

Dubajić, Daria i Kostadinov, Biljana, Fédéralisme Multinational et Multiculturalisme Vus du Québec-Renouveau du Fédéralisme Canadien, u: Social and Cultural Implications of Multiculturalism/Implications sociales et culturelles du multiculturalisme, Kostadinov, Biljana i Matas, Gordana (ur.), Hrvatsko-kanadsko akademsko društvo (HKAD) ; Filozofski fakultet u Splitu, Split (2010/2011.), str, 23-45.

Podolnjak, Robert, (Grado)načelnik i vijeće: novi institucionalni okvir hrvatske lokalne samouprave u komparativnoj perspektivi, Piprom, Varaždin, 2010.

Gardašević, Đorđe, Constitutional Interpretations of Direct Democracy in Croatia, Iustinianus Primus Law Review 7 (2015.) 12, str. 1-50.

Horvat Vuković, Ana, Ustavni sud Republike Hrvatske i referendumima narodne inicijative 2013-2015. – analiza i prijedlozi, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci 37 (2016.) 2, str. 805-835.

Na temelju popisa dopunske literature (koji nije zatvoren i koji se periodički ažurira u skladu s dinamikom objave novih radova relevantnih za područje koje obuhvaća sadržaj predmeta), student bira ispitnu literaturu u dogovoru s nastavnikom. Popis dopunske literature nalazi se u repozitoriju na web stranici Katedre za ustavno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.